

..... [p1]

Eerw. Heer,

Het woord geschiedbaarheid voor contingentia staat op bl. 63¹ van hetgene alreeds verschenen is. Elders nog niet, mij dunkt. Te beter, want dat woord voldoet mij weinig. Het kan beteekenen, als woord genomen:

1) "Geschiedenis hebbende, geschiedenis vertoonende", immers als men geschied als [*zelfstandig*] [*naamwoord*] neemt; en het heeft inderdaad alzoo bestaan, vandaar: "geschiedboek, geschiedvorschcr," enz.

Aldus is het min of meer de Dietsche weêrga van het Latijnsche contingens = quod est ita' ut potuisset non esse.²

Geschied als stam van 't werkwoord

2) "dat kan geschied worden". Alzoo genomen, ware 't onzin.

3) "dat kan geschieden". Alzoo genomen, is het a) tegen den aard der taal, of toch eene uitzondering op de algemeene wet b) onnauwkeurig om contingens te vertalen; im-

..... [p2]

mers dan ware contingens = possibile = quod ita non est ut possit esse.³ Geen verschil dus met "mogelijk".

Welnu de eerste en nauwkeurige zin is toch heel duister, en moeilijk te vatten. Ware geschiedzakelijk niet beter?

God is een noodzakelijk wezen (necessarium). Dat God bestaat, is noodzake.

De tegenwoordige wereld is een geschiedzakelijk wezen (: ens contingens). Dat die wereld bestaat, is geschiedzake.

Honderden andere werelden zijn mogelijk (: possibles). Dat ze bestaan, is eene mogelijkheid.

.....

- 1 G.J. Waffelaert schreef in kader van de geestelijke vorming van zijn priesters: Meditationes theologicae, dilecto clero suo dictatae. De Latijnse tekst verscheen in het tijdschrift in: Collationes Brugenses: 1-10 (1896-1905). Gezelle kreeg de opdracht voor een Vlaamse vertaling ervan in de zomer van 1897 onder de titel Goddelijke Beschouwingen. Hij had de toestemming om sommige stukken in versvorm om te zetten. De Vlaamse vertaling werd later voortgezet door Jan Craeynest.
- 2 Vertaling Paul Thoen (Latijn): wat op zo'n wijze is, dat het had kunnen niet zijn.
- 3 Vertaling Paul Thoen (Latijn): wat op zo'n wijze niet is, dat het (toch) zou kunnen zijn.

Tegen daadzakelijk (alhoewel Van Dale zegt "daadzaak = gebeurde zaak", wist ge in te brengen - en misschien wel terecht - dat men ook kan zeggen "Dat God bestaat, is eene daadzake". Doch wie zal er ooit zeggen "Dat God bestaat, is eene geschiedzake"? God en is immers niet geschied, noch zijn be-

..... [p3].....
 staan ook niet.

2) Het woord gelijkzaamheid zal iedereen opvatten als beteekende 't similitudo. Welnu, analogia non dicit tantum, ut mihi videtur, similitudinem, sed partim similitudinem, partim dissimilitudinem.⁴ Analogia ware halfgelijkendheid, naar mijn verstaan. Onze begrijpen nopens God en zijn maar halfgelijkend (analogici), niet geheel gelijkend, niet volgelijkend, niet doorgelijkend, niet eigen.

Vgl. Halfzot, halfbakken, halfgeleerd enz. daar half niet noodzakelijk= " voor de helft", maar: "gedeeltelijk, niet geheel, meer of min".

3) Objectivus en subjectivus

Spreekende alleenlijk van notio of conceptus, zegt ge "wezenverbeeldend (subjectivus)" en "bestaanverbeeldend (objectivus)". Het eerste is redelijk duister, vgl. "in wezen zijn, wezentlijk". Ware 't niet beter: gedachtelijk en zakelijk? (ge zegt immers "zakelijk bestaan " voor "inderdaad bestaan").

..... [p4].....
 of beter: gedachtbeeldend en zaakbeeldend ?

of beter nog: inbeeldig zaaktreffend?

en

denkbeeldig zaakvast

Wegens zaakvast, vgl. bij Kramers [i] "aard- en nagelvast, ce qui tient à fond et à clou"

.....

4 Vertaling Paul Thoen (Latijn): analogie heeft het niet enkel, zo komt het mij voor, over gelijkend zijn maar deels over gelijkend en deels over ongelijkend zijn.

Misschien is er wel een beter, ten minste een algemeener woord te vinden, dat het Latijnsche subjectivus volmaaktelijker verdietscht. Doch, ik heb het vergeefs gezocht.

Groete u zeer eerbiedig

J. Craeynest

..... [p5]

Bldz. 65

Daar is eigenlijk een verschil tusschen contingens en possibile.

De tegenwoordige wereld is contingens.

Honderden andere, onbestaande werelden zijn possibiles

Contingens is, streng genomen, quod ita est (= existit) ut potuisset non esse (= non existere). Alzoo is al 't bestaande, buiten God, die het noodzakelijk wezen is.

Possibile is, quod ita non est (= non existit) ut posset⁵ esse (= existere)⁶ Alzoo zijn duizenden dingen die niet en bestaan, maar zouden kunnen bestaan.

Welnu, geschiedbaar heeft mij, reeds in 't voorgaande deel, tegengesteken; doch 'k en had geen tijd om iets anders te zoeken.

Wat zegt ge van daadzakelijk?

God is noodzakelijk

de wereld en al 't buiten God bestaande is daadzakelijk

Honderden andere schepselen en werelden zijn nog mogelijk

Bldz. 71 bij voorbeeld het leven. Neen, hij wil spreken van: het levensbeginsel, van de ziele.

.....

5 Fout voor possit

6 Vertaling Paul Thoen (Latijn): wat op zo'n wijze niet is (= niet bestaat), dat het (toch) kon zijn (= bestaan).

Briefbeschrijving

Verzender	Craeynest, Jan
Ontvanger	[Gezelle, Guido]
Verzendingsdatum	[xx/xx/1898]
Verzendingsplaats	Moeskroen
Annotatie	Jaartal gereconstrueerd op basis van thesis (i.v.m. Goddelijke beschouwingen); adressaat gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens; plaats gereconstrueerd op basis van biografische gegevens.
Annotatie	Jaartal gereconstrueerd op basis van thesis (i.v.m. Goddelijke beschouwingen); adressaat gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens; plaats gereconstrueerd op basis van biografische gegevens.
Gepubliceerd in	De briefwisseling tussen Guido Gezelle en enkele leden van de Dietsche Biehalle en Biekorf. Deel 2: Brieven / door P. Deboever. - Gent : onuitgegeven licentieverhandeling, (academiejaar 1984-1985), p.435-437

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	1 enkel vel; 1 dubbel vel, 207 mm x 133 mm papier, wit, rechthoekig geruit papiersoort: 5 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Vormelijke bijzonderheden	watermerk: American Paper, afbeelding, Extra Super

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief

ID Gezellearchief	7456
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.13821

Inhoud

Incipit	Het woord geschiedbaar-
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	[xx/xx/1898], Moeskroen, Jan Craeynest aan [Guido Gezelle]
Editeur	Karel Platteau; Universiteit Antwerpen
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2023

Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
